

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Зорница Димова Стоянова

УНСС, катедра „Икономика на природните ресурси“

Научна специалност ”Икономика и управление (Аграрен мениджмънт)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Икономика и управление (Аграрна икономика)“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 390 от 13.05.2019 на Ректора на СА „Д.А.Ценов“, гр. Свищов

Автор на дисертационния труд: Георги Пламенов Димитров

Тема на дисертационния труд: Идентифициране и оценка на проблемите при реализацията на пресни зеленчуци

I.Общо представяне на дисертационния труд.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита по реда на Закона за развитие на академичния състав в Република България от катедра „Аграрна икономика“ при Стопанска Академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов. В съдържателно отношение, той се състои от увод, изложение в три глави и заключение.

1. **Предмет** - обект на дисертационния труд е процесът на реализация на селскостопански стоки, а за негов предмет са определени възникващите трудности в процеса на реализация на пресни зеленчуци.

2. **Обем** - Дисертационният труд е в обем от 188 страници.

3. **Структура** – Структурата на дисертацията съдържа увод, изложение в три глави, и заключение.

4. **Използвана литература** – Литературната справка съдържа 113 източника, от които 65 броя на кирилица и 48 броя на латиница.

5. **Приложения** – Приложенията са седем на брой и обхващат 27 страници.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

1. **преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем и формулираните: предмет и обект, докторска теза, изследователски цели, задачи и методи на изследване, яснота и аргументираност на идеите, откроеност на новостите.**

Основната цел на дисертационния труд е да се идентифицират възприеманите ограничения и проблеми, пред които са изправени зеленчукопроизводителите при реализирането на своите продукти, като тя е декомпозирана в следните подцели:

- Установяване на основните проблеми пред реализацията на пресни зеленчуци;

- Анализ на проблемите, които срещат зеленчукопроизводителите в процеса на реализация на продукцията си;
- Насоки за преодоляване на идентифицираните проблеми.
За постигането на посочената цел, в дисертацията са поставени за решаване следните изследователски задачи, които са свързани с:
 - Изследване на същността и обхвата на реализацията на земеделски продукти;
 - Преглед на актуалното състояние на сектор зеленчукопроизводство;
 - Разработване на методически инструментариум за идентифициране на проблемните области при реализацията на селскостопански продукти и измерване на възприятията на зеленчукопроизводителите за идентифицираните проблеми;
 - Съпоставяне на оценките на проблемите при реализацията на пресни зеленчуци сред производители, търговци на дребно и потребители.

Тезата на дисертационния труд е насочена към доказване на твърдението, че в процеса на реализация на пресни зеленчуци възникват редица проблеми, свързани не само с неблагоприятните макроикономически условия, но и с вътрешнофирменото управление на процеса на реализация на продукцията.

В дисертацията се тестват две хипотези, пряко свързани с основната теза. Те са насочени към потвърждаването или отхвърлянето на твърденията, че :

- ❖ Зеленчукопроизводителите срещат различни по важност пречки за ефективната реализация на продуктите си на всички нейни етапи.
- ❖ Налице е непълно разбиране на проблемите, свързани с изискванията на клиентите (търговците) и крайните потребители на пресни зеленчуци, което се явява пречка за успешната реализация на зеленчуците.

Основното съдържание на дисертацията е изложено в три глави. В първа глава е направен теоретичен преглед на особеностите на пазарната реализация на селскостопански продукти. Логично е включена част, касаеща селскостопанската продукция като предмет на пазарни взаимоотношения. В тази част на разработката е представен и въпросът за пазарите и каналите за реализация на селскостопански продукти. Последният параграф е посветен на веригата на доставки на храните и верига на стойността.

Втора глава анализира състоянието и проблемите, които зеленчукопроизводителите срещат в процеса на реализация на своята продукция. За тази цел е представена макрорамката на селското стопанство в България, която определя условията и оказва значително влияние за развитие на сектор зеленчукопроизводство. В тази част на разработката са очертани състоянието и тенденциите в развитието на зеленчукопроизводството в България чрез анализ на данни за изменението на реколтираните площи, средният добив и общото производство на зеленчуци за периода 2007 – 2017 г. Висока оценка заслужава осъщественият PEST анализ на сектор зеленчукопроизводство в България. Част от тази глава разкрива проблемни моменти в процеса на реализация на пресни зеленчуци, както и мерките за справяне с нелоялните търговски практики.

Трета глава на дисертационния труд представя методологичната рамка на изследването, като много добро впечатление прави представената логика на изследователската работа. На базата на проведеното изследване са идентифицирани и оценени проблемите на различните групи заинтересовани страни - производители,

търговци и крайни потребители. Това дава възможност на докторант Димитров да предложи насоки за преодоляване на идентифицираните проблеми.

Горепосочените аргументи обосновават значимостта на проблема за разработване на дисертационен труд на тема: „Идентифициране и оценка на проблемите при реализацията на пресни зеленчуци“. Резултатите, които са постигнати от това изследване идентифицират основни ключови проблеми в сектор зеленчукопроизводство, за които в разработката се дават конкретни решения за разрешаването им.

2. анализ на степента на разработеност на изследваната проблематика от други учени и доколко е отразено собственото отношение на автора по разглежданите въпроси.

В разработката е направен задълбочен преглед на съществуващата литература и представените в нея авторови мнения, като ясно се откроява становището на докторант Георги Димитров по представената тематика, свързана с идентифицирането на проблемите в сектор зеленчукопроизводство. Подходът, който е предприет от автора на дисертационния труд е умерено критичен, което му позволява да представи собствените си възгледи. Едновременно с това по новаторски начин се създава методика за изследване на пазарната реализация на селскостопански продукти, като се акцентира на проблемите на конкретен сектор – зеленчукопроизводството.

3. мнение за обема на дисертационния труд.

Обемът на дисертационния труд – 188 стандартни страници отговаря на изискванията за такъв тип научно изследване. Съдържанието на разработката е балансирано и отделните глави са с размер, който позволява да се реализират задачите, поставени в дисертационния труд и дават възможност на докторант Димитров да разкрие вижданията и идеите си.

4. мнение за качеството и броя на предложения илюстративен материал – схеми, графики, таблици и др.

Разработката е богата на илюстративен материал, който визуализира представените изследователски идеи. В дисертационния труд са включени 39 фигури и 10 таблици. Добро впечатление правят фигурите за представянето на преките и непреки канали за реализация на зеленчуци, веригата на доставка на храни, логиката на емпиричното изследване и др. Аналитичната част на дисертацията също е подплатена с достатъчно фигури, доказващи направените статистически анализи, и анализите, направени на базата на качествено изследване.

5. отношение по научната, езиковата и стиловата редакция – издържаност на научния апарат, наличие на отклонения, повторения, на логически противоречия, съразмерност на частите и т.н.;

Дисертационният труд притежава научен стил и е написан на висок икономически език. Не се откриват наличие на отклонения, повторения или противоречия. Разработката е балансирана и съразмерна.

6. преценка на коректността и необходимостта от статистическа обработка на емпиричните данни – изчислителни процедури, значещи цифри и др.

За целите на научното изследване, авторът използва традиционни научно-изследователски методи като: анализ, синтез, сравнение, дедукция. Осъществен е анализ на вторични данни на Национален статистически институт, Министерство на земеделието и храните, Европейската комисия. На следващо място са оценени възприеманите проблеми от страна на зеленчукопроизводителите, като получените резултати са сравнени. Набирането на първични данни е осъществено чрез прилагане метода на допитването. Осъществено е телефонно интервю с предварително подготвен стандартизиран въпросник. За анализ на получените резултати са използвани традиционните статистически методи: анализ на честоти, параметрични тестове за проверка на хипотези, вариационен анализ и др.

7.мнение доколко кандидатът е спазил правилата на научната етика (некоректно цитиране на литературните източници, публикуване на един и същ ръкопис на различни места, плагиатство, новият проблем "copy-paste" в научното творчество);

Текстовете на други автори, които са използвани са коректно цитирани, като положителен момент е, че авторът включва в интерпретацията на авторовите виждания своето собствено. Подписаната от автора декларация за оригиналност гарантира, че представената разработка е авторова и с оригинален характер.

8. мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд, като съдържа необходимата логическа последователност. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието и кратко изложение на дисертационния труд и приносите.

III. Научни и научно-приложени приноси на дисертационния труд.

1. съдържа ли предлаганият текст развитие на съществуващи и/или издигане на нови научни идеи и резултати с мнение за тяхната значимост.

В дисертационния труд са формулирани и се откриват следните научни приноси:

❖ Дообогатени са теоретичните постановки свързани с понятията пазарна реализация в контекста на пазарните взаимоотношения и веригите на доставки.

❖ Разработена е методика за изследване на проблемните области в процеса на реализация на продукти в сектор зеленчукопроизводство.

❖ Направен е стратегически PEST анализ, чрез който се оценяват икономическите, социалните, технологичните и политическите фактори и се представя средата на функциониране на зеленчукопроизводителите в България.

❖ Идентифицирани са основните проблеми на производителите при реализацията на пресни зеленчуци, както и проблемите вследствие на разминаването на възприятията на производителите на пресни зеленчуци с тези на търговци на дребно и крайни потребители.

2.има ли данни, че предложените идеи и резултати вече са намерили отзвук и признание в специализираната литература.

Авторът е приложил доказателствен материал за отзвук на изследването му в специализираната литература. Докторант Димитров е представил седем публикации по

разработката, които са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него. Публикациите са в периода 2016-2019 година, като шест от тях са представени на научни форуми, организирани от СА Свищов и една е публикувана в монографичен алманах „Economics and management PhD students start-up scientific research“ през 2019 година.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Дисертацията е посветена на актуален проблем в условия на екологизация на икономиката и икономическите сектори. Това поражда въпросът за избора на PEST анализа, използван в дисертационния труд. След като са анализирани и оценени и екологичните фактори за развитие на зеленчукопроизводството, защо е избрана тази разновидност на PEST анализа. Не са ли по-подходящи някои от другите типове анализ на средата (PESTLE / PESTEL, PESTLIED, SLEPT LONGPESTLE), които обогатяват PEST анализа и дават възможност на изследователя за изграждане на по-пълна картина, свързана с факторите на средата, в която функционира секторът като се анализират и екологичните, правните, демографските и много други фактори?

Към докторанта имам препоръка в бъдеще да приложи предложената методология и осъществи PEST анализ и за други земеделски сектори. Това би помогнало да се очертае по-цялостна картина за въздействието на факторите на средата за реализирането на земеделските продукти.

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд на Георги Димитров представлява самостоятелно изследване на актуален проблем, разработен задълбочено и съдържащ всички необходими приноси за изисканата степен. Докторантът показва задълбочени знания в областта на реализацията на продукти в сектор зеленчукопроизводство, както и способност за провеждане на самостоятелно научно изследване. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академични длъжности в СА „Д.А.Ценов“ Свищов.

На основа на гореизложеното, оценявам положително разработката и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Икономика и управление (Аграрна икономика)“ на Георги Пламенов Димитров.

Дата: 29.05.2019

Рецензент:.....
(доц. д-р Зорница Стоянова)